

VSEBINA

- BLOKADA KITAJSKÉ?
- STRATEGIČNE SUROVINE - PROBLEM SEDANJOSTI
- AGRESIVNOST PO ETRU
- LETA 1900 ŠE NI BILO NOBENEGA...
- PATULIN - KROTILEC MIKROBOV
- ZANIMIVO MESTO
- OLJČNO OLJE IN OLJKA
- BELUŠI, NAŠA CENJENA POVRTNINA
- MEDNARODNA VREDNOST JUGOSLOVANSKEGA SMUČARSKEGA ŠPORTA

KOLENDAR

30. I. 1946 Sprejeta ustava FLRJ
 Februarja 1948 izšel „Komunistični manifest“
 2. II. 1804 Prva srbska vstaja proti Turkom

KAJ BO TA TEDEN:

27. I. ob 20. uri II. veliki koncert Glasbene Matice v „Auditoriju“ Ljudskega doma
 26. I. „Razvalina življenja“ v Šmarjah

RADIO

Važnejše oddaje Radia jugoslovanske cone Trsta

Petek 26-1-1951: 12.00 Franz Schubert: Nemški ples - Robert Schumann: Koncert za čelo in orkester v A molu; 22.00 Ljudska univerza: 1000 let slovenske zgodovine - **Sobota 27-1-1951:** Koncert sopranistke Šuke Anice; 20.30 Hrvatske narodne in ponarodele pesmi poje Andrej Strukelj - **Nedelja 28-1-1951:** 11.45 Glasba po željah (slov.); 18.00 Poje pevski zbor iz Padrič - **Ponedeljek 29-1-1951:** 12.00 Peter Iljič Čajkovski: Francesca da Rimini - Nikolaj Rimski Korsakov: Simfonična fantazija Dubnuška; 21.00 Veder večerni spored - **Torek 30-1-1951:** 13.15 Koncert tenorista Zornika Miloša; 20.00 Donizetti: «Lucia di Lammermoor» - opera v treh dejanjih - **Sreda 31-1-1951:** 18.15 Koncert violinista Uroša Prevorška; 21.00 Literarna glasbena oddaja: «Eroica» Ludwiga Van Beethovna - **Četrtek 1-2-1951:** 18.15 Komorna dela slovenskih skladateljev; 20.30 Poje komorni zbor iz Trsta p. v. Ubalda Vrabca.

UREDNIŠTVO

Trst, Ul. Montecchi 6 - II. Telefon šte. 95.823
 Rokopise pošiljati na naslov uredništva. Po uporabi se rokopisi, razen na izrecno željo, ne vračajo

UPRAVA

listov Založništva tržaškega tiska. Trst, Ulica sv. Frančiška šte. 20; Telefon šte. 73.38. Vse dopise administrativnega značaja je treba pošiljati na upravo

NAROČNINA

Za VTO in Italijo pri upravi v Trstu Ul. sv. Frančiška 20, za cono B pri Centru tiska v Kopru. Za Jugoslavijo pri ADIT v Ljubljani, Tyrševa 34 ali na čekovni račun pri Komunalni banki, n. 6 - 1 - 90603 - 7. Cena lir 20. - din 10. - v Jugoslaviji in din 8. - v coni B.

Če hočeš spoznati sebe, glej, kako se vedejo drugi; če hočeš razumeti druge, poglej vase. (Fr. Schiller)

Odgovorni urednik: FRANC KAVS

Tiska z dovoljenjem AIS
 Tržaški tiskarski zavod v Trstu, Ul. Montecchi 6

LUUDSKI TEDNIK

ŠT. 249 LETO 5.

TRST, 26. JANUARJA 1951

CENA 20 LIR

OTON ŽUPANCIC: «Ti objemaš zemljo, ti poljubljaš nebo...»

SPRAVLJIVE IZJAVE
KITAJSKÉ

Cprav so ameriški vladni možje označili odgovor kitajske vlade na mirovne pogoje komisije treh za nesprejemljiv, pa so nekateri drugi politiki, kot: Indijec Rau in Attlee še našli v njih niti, na katerih je mogoče dalje plesti močnejšo vrv končne sprave na Koreji. Tako je ameriško prizadevanje, da bi Maotsetungovo Kitajsko takoj proglasili za napadalno in napovedali proti njej temu primerne sankcije, naletelo na nepričakovani odpor v krogu samih treznejših ameriških zavznikov. Se več; 12 azijskih in arabskih držav je sprejelo resolucijo, po kateri naj bi prizadete države zmanjšale vojne operacije na Koreji, kar bi postopno privedlo do prenehanja sovražnosti «de facto». Da po svoji strani tudi kitajska vlada s svojim odklonilnim stališčem ni mislila na skrajnost, je pokazala s tem, da je predala političnemu odboru OZN nove pogoje za po-

gajanja, od katerih je najvažnejša točka ona, v kateri se kitajska vlada obvezuje odpoklicati svoje «prostovoljce», če bo sprejeto načelo o umaknitvi vseh čet s Koreje. V ostalih točkah pa vlada kitajske v glavnem ponavlja svoje prejšnje stališče t. j., da je treba zjamčiti mir v Aziji z ureditvijo vseh azijskih vprašanj in ne samo korejskega. Politični odbor VS si je vzel čas za proučevanje teh dokaj spravljivih pogojev, čeprav so ZDA stale na stališču, da jih je treba takoj odkloniti.

Voditelji ZDA so namreč mnenja, da je nenadno popustljivost iz Pekinga pripisati taktiziranju ZSSR s edinim namenom, da pridobi na času in da dela v svetovnem javnem mnenju s svojo na videz spravljivo politiko propagando zase.

STALNOST FRONTE

Zdi se, da je prav tem pripravam na pogajanja pripisati dejstvo, da na fronti ni večjih operacij, če izvzamemo veliko letalsko bitko na meji Mandžurije. Pri Wonsanu so čete OZN celo nekoliko napredovale in pri tem ugotovile, da na omenjenem bojišču ni bilo več kitajskih «prostovoljcev». Razni komentatorji se sprašujejo, če ni to mogoče odraz spremembe v namenih kitajske vlade, ki jih je mogoče zaslediti v predlogih za umih vseh tujih čet?

KAJ BO S KONFERENCO STIRIH?

Tudi «hladna vojna» v Evropi je ta teden zaznamovala

nekaj pomembnih dogodkov, med katere spada vsekakor na prvo mesto odgovor zapadnih sil Sovjetski zvezi glede konference štirih. Znano je, da je to konferenco hotela Sovjetska zveza omejiti na konferenco o Nemčiji; v svojih odgovorih pa so zapadne sile postavile zahtevo, da se mora na konferenci razpravljati o vseh evropskih in svetovnih vprašanjih, razen o Daljnem vzhodu. Če bi Sovjetska zveza na to pristala (kar je še veliko vprašanje), bi tako spet prišlo v ospredje vprašanje avstrijske in italijanske mirovne pogodbe s posebnim oziranjem na vprašanje Trsta. Kako in kaj bo s tem, še ni mogoče z gotovostjo predvidevati, vsekakor pa je pričakovati, da «sovetom» ne bo dišalo načeti vprašanja avstrijske mirovne pogodbe, ker bi z njeno rešitvijo odpadel razlog za zadrževanje sovjetskih čet v Madžarski in Romuniji, ki pa so v teh državah nujno potrebne za zagotavljanje pokorščine teh dežel sovjetskemu gospodarstvu.

EISENHOWER IN NEMCI

Seveda ostane slej ko prej nemški problem najvažnejši v Evropi in ni zato prav nič čudno, da si tako Amerikanci kot «soveti» hočejo pridobiti naklonjenost Nemcev. Rusi izvajajo svojo propagando na Nemce preko Grotewohla, Amerikanci pa preko Adenauera. Spričo agresivnih tendenc, ki jih kaže Sovjetska zveza, imajo Amerikanci dober izgovor za oboroževanje Zapadne Nemčije in njeno vključevanje

v zapadno obrambno vojaško zvezo, zaradi česar je bil te dni v Zapadni Nemčiji ameriški general Eisenhower. (Sovjetska agresivnost predstavlja danes resnično največjo nevarnost za svetovni mir in pripravljenost ostalega sveta lahko samo prepreči, da «Sovjeti» svojih agresivnih tendenc ne začno izvajati v Evropi po korejskem vzorcu.) Ob tej priliki je dal Eisenhower nekoliko čudne izjave na račun nemške vojske in «časti» nemškega vojaka. Lahko je sicer razumeti, da gre za taktiko uglednega ameriškega generala, vendar je težko pozabiti šele 6 let po vojni «čast» nemške vojske in njena dejanja.

POZITIVNO DEJANJE

Kot nekak ostanek vojnih razmer med Jugoslavijo in Nemčijo in preko nje z Avstrijo, je prav do zadnjih dni še na papirju obstajalo vojno stanje med Jugoslavijo in Avstrijo. To «vojno stanje» je na sklep FLRJ prenehalo, kar lahko samo še pospeši že itak dober razvoj prijateljskih odnosov med obema državama, kar je poudarila ob tej priliki tudi avstrijska vlada.

Ta miroljubni akt Jugoslavije se uvršča v vrsto njenih konkretnih prizadevanj, da se na tem delu Evrope učvrstijo pozitive miru kot eden izmed temeljnih kamnov svetovnega miru.

V mraku sporov in nesporazumov, vsaj eden svetel žarek. In ni slučaj da mu je kumovala ravno nova socialistična Jugoslavija.

OD MEVI

EISENHOWER

Mislím, da nemški narod v bistvu ljubi svobedo. Zato upam, da bodo Nemci nekega dne korakali skupaj z nami. Če bodo to storili, tedaj mora biti njihov položaj popolnoma enako praven s položajem drugih. Jaz ne bi nikdar pristal na to, da bi poveljeval kateri koli skupini, katere vojniki ne bi bili prepričani, da služijo lastni domovini, civilizaciji in svobodi.

(Izjava novinarjem v Frankfurtu)

Pandit Nehru **Neue Zürcher Zeitung** važnejši doru označuje godok zadnjih let nastanek Kitajske kot nove velesile v Aziji. Tega dejstva ne spremeni ne diplomatsko priznanje ne nepriznanje. Nastop Kitajske je premaknil ravnotežje v Vzhodni Aziji. Treba je to ravnotežje zopet vzpostaviti in zato je predlog o konferenci štirih na mestu. Bistvo te konference je prav v tem, da bi tako priznali Kitajsko kot velesilo. Kitajci bi si mogli tolmачiti nepriznanje kot žalitev ali kot vojno grožnjo. V vsakem primeru bi to samo škodilo.

Za zunanjo politiko Indije so za Nehruja važni še drugi razlogi. Poseben položaj azijskih narodov je povzročilo dejstvo, da je industrijska revolucija omogočila Angleški, Evropi in Ameriki neko prednost pred drugimi deželami. Industrializirane dežele so se obogatile na račun drugih narodov. Uboji narodi pa počejo več ostati revni. Treba jim je pomagati, da dvignejo svojo življenjsko raven, če nečemo zabresti v konflikte.

(Neue Zürcher Zeitung o Vzhodni Aziji)

ATTLEE

Jasno se zavedamo, da je za nas zelo važno ohraniti enotnost med Commonwealthom, ZDA in vsemi deželami, ki ljubijo mir. Hkrati pa ne smemo zapustiti upanja, da bi prišli do mirne rešitve, pri kateri je prizadet ves svet. Z naše strani nismo izgubili upanja za konec korejske vojne s pogajanjem in niti, da ne bi mogla rdeča Kitajska vršiti svojo tradicionalno vlogo v svetovnih vprašanjih in živeti v miru z drugimi državami človeške skupnosti. Naše mnenje je, da Združeni narodi ne smejo ob današnjem položaju sprejeti nobene važne odločitve. (O ameriški resoluciji OZN in novih kitajskih predlogih)

Za generala Eisenhowerja je glavno, da sestavi, vojnersko, kateri bo poveljeval. Sedaj obstaja ta vojska samo na papirju. Amerika ne bo morala v glavnem le oboroževati in vzdrževati lo vojsko, temveč bo morala posebno v začetku tudi polniti vrzeli v njenih vrstah. Kakšna pa bo ameriška pomoč tej vojski, je odvisno od ameriškega Kongresa, ki pa ni najbolje razpoložen do Evrope. Ameriška javnost ima vtis, da zavezniki v sedanjem položaju zahtevajo od Amerike preveč in da sami prispevajo premalo. Američani pravijo, da so v Koreji sami in da se to lahko zgodi tudi v Evropi. Ti ugovori so podlaga izolacionizmu. Medtem pričakuje zapadni tisk, da bo Eisenhowerjev obisk pripomogel k boljšemu razumevanju razpoloženja v Evropi, katero toliko kritizirajo v Ameriki, Evropa je bila dvakrat prizorišče dveh svetovnih vojn in noče postati še tretjič. Za Ameriko pa je glavno, da vojno dobi, če je ne more preprečiti. Za Evropo pomeni vojna katastrofo ne glede na to kdo bi zmagal. Za Evropo ni vojna vprašanje prestiža temveč vprašanje obstoja.

(«Politika» o Eisenhowerjevem obisku v Evropi)

Ne moremo govoriti o nekem Grotewohlovem pismu. Gre samo za pismenski manever v okviru sovjetske zunanje politike. Ravno tako ne moremo govoriti o neki izjavi zveznega kanclerja; gre za izjavo svobodnega nemškega ljudstva. Kar danes imenuje sovjetska propaganda nemško enotnost, je le poskus, da bi spravili vso Nemčijo v rusko provinco z nemškimi prebivalstvom. Vsa kampanja o namišljenem Grotewohlovem pismu ima samo ta cilj, da prikaže Ruse kot edino silo, ki se zavzema za ves nemški narod.

(Iz radijskega govora proti Grotewohlu)

Previdno **The New York Times**, in Jugoslaviziranje na eni strani ter

Jugoslavijo in Grčijo na drugi, je odgovor na nevarnost na bistveno važnem področju. Okrepitev obrambe tega področja in Turčije je priznana take važnosti za Zahod, da praktično ni bilo nobenega rasprostranjanja pri razpravi o pomoči, ki jo naša država daje Titovi komunistični vladi. Ta pomoč ni vezana na nikake politične pogoje.

(New York Times o odnosih med Jugoslavijo in Italijo)

Ameriška predstavnika zbornica je skoraj soglasno sprejela resolucijo, ki poziva Združene narode, naj proglasijo komunistično Kitajsko za napadalca na Koreji. Ta resolucija je verna podoba ameriškega naroda in njegove naraščajoče zaskrbljenosti zaradi uničenih ameriških življenj, ki ugašajo pod orožjem kitajskih komunistov, ter naraščajoče nestrpnosti nad Združenimi narodi. Zdi se, da so sicer sprejeli te žrtve za njihovo stvar s precejšnjim soglasjem, toda s tem, da se obotavljajo z obsodbo napadalca, kažejo nekakšen dvom nad zakonitostjo svojega boja. Resolucija predstavnika zbornice, je nov dokaz, da je ameriško ljudstvo vedno enotno, kadar pride čas za važne odločitve, pa čeprav pride poprej do najrazličnejših razpravljanj o določenem vprašanju. Zato je sedanja resolucija ukrep, pri katerem so sodelovali voditelji demokratskih in republikanskih poslancev in ima zato večinsko podporo obeh strank.

(New York Times o Ameriški resoluciji OZN)

POLITIČNI RAZGLEDI

BLOKADA KITAJSKE?

V odgovor na poseg kitajskih čet v korejsko vojno je vlada ZDA preteklega decembra začela vprašanje blokade Kitajske. V tem smislu so ZDA tudi že storile prve korake in prepovedale ves izvoz iz ZDA in Japonske v Kitajsko. Hkrati pa so v ZDA zamrznil vsi kitajski in severnokorejski krediti. Po prehodu kitajskih čet čez 38. vzporednik in po odklonitvi kitajske vlade, da bi se razgovarjala s komisijo treh, zahtevajo predstavniki ZDA, da se Kitajska proglasi za napadalca in da se uvedejo proti njej gospodarske sankcije.

Te mere ameriške vlade proti Kitajski bodo nedvomno imele slabe posledice za razvoj kitajskega gospodarstva, zlasti sedaj po komaj dovršeni zmagoviti revoluciji, toda tudi Američani bodo zaradi tega trpeli škodo.

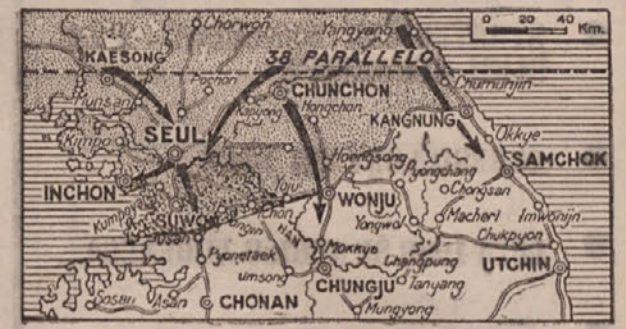
V odnosu do naravnih bogastev in številna prebivalstva je zunanja kitajska trgovina zelo skromna. Čeprav je imela ta trgovina važno vlogo pri razvoju gospodarstva, ne more povzročiti blokade Kitajski nikakih nepopravljivih težkoč. Čeprav predstavlja kitajsko prebivalstvo celo petino prebivalstva sveta je odpadlo pred vojno na Kitajsko brez Mandžurije samo 1 odstotek vse svetovne trgovine. Zato ne bi imela blokada Kitajske posebno občutljivih neposrednih posledic, čeprav je jasno, da se sedanje vodstvo Kitajske ne more zadovoljiti z današnjo ravni kitajske ekonomike. Za rast kitajskega gospodarstva in za dvig nizke življenjske ravni kitajskih množic — kar je danes moč — le z znatnim uvozom kapitalnih dobrin in surovin — so poglavitne važnosti zunanja trgovina in normalni trgovinski odnosi z ostalimi državami, ki edine morejo nuditi Kitajski kapitalne dobrine.

Pred vojno je od razmero, ma neznačajne zunanje trgovine Kitajske odpadlo 40% na ZDA in Japonsko. Po vojni, to je leta 1946, pa je na ZDA odpadlo 57 odst. vsega kitajskega uvoza. Po zmagi revolucije je ta uvoz stalno padal. Leta 1948 je Kitajska uvozila za 283 milijonov dolarjev blaga, leta 1949 za 83 milijonov, a prvih 8 mesecev preteklega leta samo 33 milijonov. Zanimivo pa je pri tem, da je od tega malega uvoza zavzemal največji delež uvoz strojev, kar pomeni, da se LR Kitajska zanima predvsem za uvoz kapitalnih dobrin. Z blokado torej neha vsaka možnost, da bi Kitajska uvažala iz ZDA in Japonske stroje in nič ne kaže, da bi si lahko nabavila te kapitalne dobrine v deželah sovjetskega bloka. Zato bo imela ameriška blokada dve posledici: še večjo usmeritev kitajske zunanje trgovine k sovjetskemu bloku in večje težkoče pri industrializaciji Kitajske.

Ko govorimo o posledicah blokade za Kitajsko, moramo

omeniti tudi kakšne posledice bo imela kitajska protiblokada in zaplenitev ameriške imovine v Kitajski za ZDA in Japonsko. Čeprav je ameriški izvoz v Kitajsko padel, je ostal uvoz iz Kitajske na isti ravni. Uvoz volframa je na primer celo naraščal. Leta 1949 so ga uvozili iz Kitajske v ZDA 2.000 ton, prvih sedem mesecev leta 1950 pa kar 3.300 ton. Tudi uvoz antimona je naraščal. Pri sedanjem pomanjkanju surovin na svetovnem tržišču ne bodo mogle ZDA nadomestiti uvoza kitajskih surovin, posebno ne volframa, ki ga Kitajska proizvaža največ na svetu.

S prekinitvijo trgovinskih vezi s Kitajsko je še bolj prizadeto japonsko gospodarstvo, ki je bilo vedno v veliki meri odvisno od kitajskih in korejskih surovin. Vso železno rudo je Japonska uvažala iz Mandžurije, Koreje, Tajvana in Kitajske. Japonska je bila tudi v veliki meri odvisna od uvoza kitajskega premoga. Kitajska je tudi najbolj prirodno tržišče za japonske industrijske proizvode. Zaradi prekinitve trgo-

Zemljevid k trenutnemu položaju na korejskih frontah. Kako dolgo bo še tako? Vse kaže, da smo pred novimi spremembami, ki Amerikancem ne obetajo nič dobrega

ne s Kitajsko bo Japonska dolgo časa odvisna od ameriške pomoči.

Zato se tudi blokada Kitajske kaže kot dvojezen nož. To toliko bolj, ker povzroča še večjo izolacijo Kitajske od onega dela sveta, ki ne pripada sovjetskemu bloku. Takša politika bo pripomogla tudi k temu, da se razna napetost med Kitajsko in vodstvom ZSSR, ki so se v zgo-

dovini večkrat pokazala, ublažijo in da se bo Kitajska še tesneje povezala s Sovjetsko zvezo. To pa bo povzročilo še večjo zaostroitev sporov na Daljnem vzhodu in večjo nevarnost za svetovni mir. Zato ni naključje, da zastopniki cele vrste držav, zlasti malih, nasprotujejo proglasitvi Kitajske za napadalca in posledicam, ki bi se pač morale iz tega roditi.

Strateške surovine problem sedanjosti

V poslednjih mesecih zavzema vprašanje strateških surovin vse vidnejše mesto v vrsti velikih mednarodnih problemov, počasi prerašča relativno ozek okvir mednarodne trgovine ter se uvršča v važno vojno politično vprašanje sedanjosti. Svetovni tisk vse pogosteje piše o tem vprašanju in zapadni državniiki vse pogosteje o njem govorijo. Prav tako so to vprašanje vsestransko proučevali in ga še proučujejo na konferencah atlantskega pakta in v organizaciji za Evropsko ekonomsko sodelovanje. Tuje agencije že dva meseca našteto poudarjajo, da je mislija organizacije za Evropsko ekonomsko sodelovanje od polovala v ZDA na razgovore o strateških surovinah z odgovornimi ameriškiimi funkcionarji, da je bil na sestanku Truman - Attlee došežen v tem vprašanju sporazum, da je svet atlantskega pakta pretresal vprašanje preskrbe z industrijskimi surovinami, da je tak sporazum bil dosežen med ZDA, Anglijo in Francijo itd. Vprašanje strateških surovin - volne, niklja, cinka, svineca, kobalta, magnezija, kroma, tungstena, itd. je postalo torej res važno vprašanje sedanjosti.

Pravi značaj tega vprašanja pa je treba iskati v današnjem mednarodnem položaju, predvsem odkar se je hladna vojna med nasprotnima si blokoma sprevrnila v pravo vojno na Koreji. Stra-

tegične surovine predstavlja jo ključne, osnovne surovine za industrijo oboroževanja, ki je danes v polnem razmahu. Ogromni oborožitveni načrti, ki so jih vsilili svetu vse bolj negotovi izgledi za mirno rešitev vojnega spopada na Koreji, večajo potrebo po teh strateških surovinah. Toda večina držav ne razpolaga z dovoljnimi količinami za kritje svojih potreb. To je nalagalo potrebo po sporazumu med državami producenti in državami potrošniki teh surovin, o njihovi proizvodnji, porazdelitvi in o cenah.

Ta potreba je nastala toliko bolj še zato, ker so ZDA že pred sporom na Koreji z nakopičenjem teh surovin samo se povečale tendenco njih pomanjkanja. Po drugi strani pa je v Britaniji, katere štetilsko področje je glavni izvozni teh, za vojno neogibnih surovin, izkoristila to dejstvo za povečanje svojih dolarskih dohodkov. Ostale članice atlantskega pakta, od katerih se zahteva največji napor za izvedbo oborožitvene načrta, pa upravičeno pripominjajo, da bo njihova industrija ostala brez potrebnih surovin, če bodo ZDA nadaljevale z njih kopičenjem ne glede na potrebe drugih držav.

Toda vprašanje je bilo treba rešiti, ker bi v nasprotnem primeru bil ogrožen osnovni cilj atlantskega pakta - jačanje vojnega potenciala zapadne Evrope.

Po relativno kratkih pogajanjih in po predhodno doseženi soglasnosti med Trumanom in Attleejem, je bil v Washingtonu dosežen sporazum med ZDA, V. Britanijo in Francijo o proizvodnji in porazdelitvi surovin. S tem sporazumom je predvidena ustanovitev stalnega mednarodnega mehanizma, ki bo urejeval proizvodnjo, razdeljevanje in cene strateških surovin. V ta namen bo v Washingtonu ustanovljena začasna osrednja grupa z nalogo, da pomaga ustanoviti stalne mednarodne grupe za proizvodnjo in porazdelitev surovin.

Vse surovine, ki jih obsega omenjeni sporazum bodo razdeljene v dve skupini: v skupino barvanih kovin in v skupino niklja, kobalta, kroma, tungstena in kavluka. ZDA, V. Britanija in Francija so pozvale vse zainteresirane države k sodelovanju z novostvarjenim mednarodnim organizmom. Organizacija za Evropsko ekonomsko sodelovanje je načrt že sprejela, prav tako pa so ga sprejele male države, ki so prej dobile zagotovilo, da pri razdeljevanju strateških surovin ne bodo zanemarjene.

Ne glede na resne pretresljaje, ki bodo nastali na tržišču strateških surovin, ko bodo sprejeli ta načrt, je jasno, da je razvoj mednarodnega položaja in potreba po vse intenzivnejšem oboroževanju prisilila Zapad, da do neke mere z mednarodnimi predpisi omeji svobodo potovanja in povpraševanja na tržiščih kapitalističnega sveta.

KOMINFORMIADE

Agresivnost po etru

Človeku se kar naježe lasje, če tu pa tam s svojim aparatom ulovi oddaje vzhodnoevropskih postaj. Saj bi se moral pravzaprav smejeti nesmiselnim poročilom, katerih neresničnost in neutemeljenost lahko ugotovi že sam zdrav razum. Toda način poročanja, že sam glas napovedovalcev nam prikazuje njihovo zoičljivost in strupenost, in sestava teh poročil ter izrazi, ki so v teh poročilih, so že taki, da se morajo vsakomur prigrabiti. Radijske oddaje bi morale služiti za medsebojno spoznavanje narodov, za pospeševanje medsebojnega spoštovanja in s tem za zблиževanje vseh narodov.

Pred glavno skupščino OZN je tovariš Kerdelj povedal, da so te postaje v prvi polovici leta 1950 oddale 6731 oddaj v 3055 urah, kar da 4 mesece 8 dni in 3 ure v največji meri napadalne vojnohujske protijugoslovanske propagande.

Leta 1948 so govorile vzhodnoevropske postaje za Jugoslavijo v posameznih državah tedensko po toliko ur, kot bo mo sedaj naštel:

Albanija 1.45, Bolgarska

kar 3.50, Češkoslovaška 5.15, Madžarska 3.30, Poljska 1.45, Romunija 3.30, ZSSR 19. Skupaj 37 ur, 35 minut.

Leta 1949 so se pa oddaje takole povečale: na Bolgarskem tedensko za dve uri (5.15), v Češkoslovaški za 14 (19.15), na Madžarskem za 18 (21.35), v Romuniji za 2

(5.15), v ZSSR za 36.15 (55.15). Skupno s Poljsko in Albanijo, ki tedaj nista še poveljali svojih oddaj 111 ur 50 minut proti prejšnjim 37.35 minutam. Povišek zneso 74 ur in 15 minut.

Leta 1950 je imela Albanija tedensko že 54 ur oddaj v naših jezikih, Bolgarska 23.45, Češkoslovaška 33.15, Madžarska 14.50, Poljska 7, Romunija 5.15, ZSSR 55.15. Skupaj 144 ur 35 minut. K temu moramo še prišteti tako imenovane politemigrantske radijske postaje (tedensko 18 ur 5 minut) in dve novi oddaji v Budimpešti (1/2 ure in 1/4 ure).

Pred informbirojevsko resolucijo je na primer Bolgarska govorila našim narodom tedensko 2 1/2 uri, leta 1950 pa so bile oddaje Červenkovijske bolgarske več kot 10 krat daljše.

Inozemske radijske oddaje vzhodnoevropskih postaj se oddajajo v 26 jezikih in sicer tedensko 644 ur 51 minut. Od tega govorijo srbsko-hrvatski, slovenski in makedonski 162 ur 40 minut.

Ta vojna propaganda, za katero so skupščine v Pragi, Budimpešti, Bukarešti, Sofiji, Tirani in Vzhodni Nemčiji določile težke kazni z zakoni «za zaščito mira» seveda po mnenju teh držav ne spada pod te zakone. To dokazuje, da je njihovo «prizadevanje za mir» le krinka.

Uspeh vsega tega pa je, da ljudje v Jugoslaviji in pri nas sproti ugotavljaajo neresničnost teh poročil in da so pač prav ta poročila najboljši prikaz naše resnice. Njihove oddaje so torej postale med našimi ljudmi naša najboljša propaganda. Njihove laži so tako postale očitne. Način sestavljanja teh poročil, njihova vsebina, prostaški žargon, izmišljotine, glas napovedovalcev, poln gneva in sovraštva, ki ustreza vsemu temu, vse to je našim ljudem odprlo oči in jih poučilo, da je Jugoslavija hotela biti enaka med enakimi in da je pravilno tolmачila napredne nauke.

Za 16 milijonov Jugoslovancev dajo radijske postaje ZSSR tedensko 55 ur in 15 minut napadalne propagande proti FLRJ... a za 240 milijonov ljudi, ki govorijo angleško, trajajo vse emisije istih postaj skupno na teden 23 in pol ure.

LETA 1900 še ni bilo nobenega...

Poggioreale del Carso - program, ki ne sme uspeli

Raznarodovalni pritisk italijanskih sovinitov na slovensko ljudstvo ni ponehal kljub padcu fašizma. Ta pritisk je star že okoli 100 let in italijanski sovinit so zato tako prežeti z naduto mislijo o svojem kulturnem poslanstvu, da se ne morejo odreči starim asimilatorskim težnjam. Zato se ne smemo čuditi da so ob otvoritvi novega poslopja univerze javno poudarili da je glavna naloga un verzije asimilacija.

Iz tržaške zgodovine vemo, da se Slovenci niso v začetku dovolj odločno uprli temu raznarodovalnemu pritisku, ker ni bila še v vseh dovoli razvita narodna zavest, predvsem pa zato, ker so imeli vse ključne položaje v gospodarstvu v rokah Italijani. Ko pa se je začela bolj razvijati pri Slovencih narodna zavest, je raznarodovanje odklenkalo in Slovenci smo se v mestu vedno bolj krepili, kar dokazujejo ljudska štetja, še bolj pa državnozbornske učitve. Krepila se je vzporedno tudi gospodarska moč našega življa.

Poleg naraščanja števila Slovencev v središču mesta pa je treba tudi upoštevati dejstvo, da so imela predmestja, kakor Sv. Ivan, Skedenj, Rojan itd., vseskozi slovenski značaj in da je šele fašizmu uspelo ta značaj precej izbrisati z naseljevanjem Italijanov in z raznarodovanjem Slovencev. Fašizem pa je opravil precejšnje raznarodovalno delo tudi v bližnji mestni okolici. Ko pa je fašizem propadel, so ostale njegove posledice.

Naseljevanje esulov

Te posledice izkoriščajo sovinitisti, ki so menjali srajco in stranko, ne pa duha. Zato hočejo pod drugimi zastavami nadaljevati svoje delo, kaj jim ga je poraz prekinil. O poskusih sovinitov in sovinitističnih oblastih, da bodo potujčili slovensko obalo ad Bar-kovec do Stivana smo že pisali. V zadnjem času je treba k temu dodati še nove kredite predsedstva cone za gradnjo nadaljnjih barak za esule v Sv. Križu in za 40 stanovanj za ribiče - esule v novem r. biškem naselju pri Stivanu.

Zanimiv in poučen primer kako so čisto slovenskemu kraju dali delno italijanski značaj, so Opčine. Te so prekrstili najprej v Opicina nato pa celo v Poggioreale del Carso, kakor je še sedaj napisano na železniških vozniških listkih. To ime naj bi potrdilo ves njihov raznarodovalni napor.

In vendar ni bilo na Opčinah do leta 1900 niti enega Italijana. Okoli tega leta je

prišel na Opčine iz Gorice prvi Italijan oziroma Furlan Sommariva, ki je bil nameščen kot komisar finance, kar je pač najboljši dokaz, da se je začel pojavljati italijanski vpliv na Opčinah šele z dosegljavanjem funkcionarjev. Omenjena družina se je na Opčinah ustalila in hči Sommarive, huda italijanska sovinitka še sedaj poučuje na Opčinah v italijanski šoli. Kmalu za njim je prišel zdravnik, neki Belen, potem lekarnar, itd. Tako so se polagoma usidrali. Med temi so bili tudi nekateri renegati.

Italijani so se širili načrtno. Počasi so začeli kupovati zemljišča in zidati na Opčinah vile za letovišče. Ljudje

Nad napis o openskih žrtvah, ki ga je že svojčas Malalan prekril s svojimi volinimi lepaki, so kakor v zasmeh napisali kod gre pot v «Città dei Ragazzi», to potujočevalno središče.

so jim v mnogih primerih prodajali zemljišča zaradi potrebe, drugi pa, ker se jim je splačalo. Dokler ni bila ustanovljena Tržaška posojilnica in hranilnica, je bil marsikdo tudi zadolžen pri bankah. Ljudje se niso zavedali, da krepijo s prodajanjem zemljišč italijanske pozicije. Rane vile so začele še bolj rasti, ko so gradili na Opčine tramvaj. Prvi je sezidal hišo na Opčinah neki Mirkovič, nato Garavini trgovec iz Trsta, leta 1909 Giberti itd. Letovišcarstvo se je razvilo s tramvajem. Vse te vile pa so bile pozimi prazne in njihovi lastniki so bivali v Trstu. Ljudje, ki niso bili stalno naseljeni, niso mogli dati Opčinam italijanskega značaja; bili so pač le letoviščarji.

Začeli so z železničarji

Po prvi svetovni vojni pa se je stvar spremenila. Poitalijanjevanje je dobilo enako lice kakor pač povsod drugod. Najprej so premestili v Italijo nad 20 domačih železničarjev z družinami, sem pa so poslali italijanske železničarje. Nekateri slovenski žele-

zničarji, ki niso marali v Italijo, so se raje odpovedali službi. Za vse železničarje so kasneje zgradili še hiše pri obeh postajah. Železničarjem so se pridružili uslužbenci e lektričnega podjetja Selveg, nato je bilo treba učiteljev, uradnikov, karabinerjev itd. Vsi ti uslužbenci so seveda postali jedro fašistične organizacije na Opčinah. Železničar Federici je postal na primer politični tajnik te organizacije in je dajal Open-cem tudi piti olje.

Ker ni bila šola za poitalijanjevanje še dovolj, so ustanovili še občinsko zabavišče (rikreatorij), da bi laže raznarodovali otroke.

Po drugi svetovni vojni se to naseljevanje ni ustavilo, tem več se je nadaljevalo. Naselilo se je veliko število civilnih policajev s svojimi družinami. Prišlo je tudi mnogo esulov. Skoraj vsak ameriški vojak ima svojo italijansko ljubico, ki tudi živi na Opčinah. Vse to daje Opčinam vsaj na zunaj precejšen italijanski videz.

Poleg osnovne šole je na Opčinah tudi italijanski otroški vrtec in strokovna industrijska šola. Tako se dogaja, da je na Opčinah, ki so bile nekoč čisto slovenske, nasproti približno 375 slovenskim učencem, okoli 225 italijanskim. Pri tem moramo se upoštevati, da ima tako imenovani «Villaggio del Fanciullo» lastno šolo.

O tej ustanovi je treba spregovoriti nekoliko obširneje, saj je znano, da služi poitalijanjevanju. Vodi jo znani don Sirca, človek, ki noče govoriti slovenski, čeprav so bili njegovi starši s Krasa. Ustanovi je prodala hišo in vrt za majhno vsoto neka Motka, po rodu Cehinca, bivša tajnica fašja, ki ima v mestu skladišče manufaktur. Posloppje so popravili, nato so začeli zidati še nove stavbe in se širiti. Don Sirca pa hoče kupiti od kmetov še nova zemljišča, vse do nove ceste Trst-Sestian. Za ta zemljišča pa ponuja zelo nizke cene. Za «Vill. del Fanciullo» nehaajo prispevke tudi v Italiji; v Vdmu so

Stare openske hiše pri «Dulencia» še iz časov, ko so bile Opčine popolnoma naše.

bili lepaki, ki pozivajo ljudi, naj prispevajo za to ustanovo, ki bo pomagala vrniti «italijanstvo» Trsta. Čeprav hočejo dati tej ustanovi človečanski videz skrbi za siromašno deco, je na dani, da je njen glavni namen in cilj raznarodovanje.

Kolikor ne zadostujejo italijanski sovinitisti so v oporo tem načrtom tudi slovenski reakcionarji. V vili Pardo, ki jo je kupil škof, je marjanščice. Tu odtušajo slovenske otroke njihovi domovini, pa čeprav jih učijo tudi slovensko. Oni sicer pravijo, da otroke arešujejo, da ne pridejo pod ekomunistični vpliv itd. Ljudje celo slišajo, da baje je marjanščicu slovenski otroci ne smejo nagovoriti slovensko italijanskim otrok. Če to store morajo baje klečati. Za italijanske otroke pa to ne velja. Poleg tega ne smemo pozabiti, da je na Opčinah tudi begunsko taborišče, kjer so begunci iz različnih vzhodnih držav, s čimer bi tudi radi vplivali na ljudstvo. Znano je na primer, da se duhovniki poslužujejo ruskega pevskega zbora.

Gospodarski pritisk

Poitalijanjevanju služi tudi gospodarska politika. Vse starejše trgovine in gostilne so v glavnem slovenske, saj so od 26 gostiln samo tri italijanske. Toda Slovencem nočejo dati novih obrtnih dovolilnic. Zato so vse nove prodajalne, kakor drogerija, ribarnica, sladolekarna, trgovina z železino, z zelenjavo itd. v italijanskih rokah. Pritisk sovinitov se pozna tudi pri napisih. Mnogi slovenski trgovci nimajo na trgovinah raje nobenega napisu, same zato, da jim ni treba dati tudi slovenskega. Vse to, da bi se ne zamerili tržaški sovinitistični gospodi.

Pri vsem tem pa je zelo razveseljivo, da pošiljajo vsi Openci svoje otroke v slovensko šolo. Na vseh Opčinah je menda le en primer, da slovenska družina pošilja svojega otroka v italijansko šolo in še ta družina ni domača temveč priseljena.

Navedli smo le nekaj primerov, ki nam seveda ne daje celotne slike raznarodovalnih naporov na Opčinah, a nas vendar opozarjajo, da sovinitisti ne mirujejo in vztrajno izvajajo svoje načrte. Čeprav živimo v težkih pogojih je pa vendarle mnogo odvisno od našega ljudstva, da se sovinitov njihovi načrti ne uresničijo.

To pa bo naše ljudstvo najbolje doseglo s tem, da ne glede na svoje nazore etnotno nastopi v obrambo narodnih pravic.

V preteklih dneh je vsekakor najvažnejši dogodek ustanovni kongres Enotnih razrednih sindikatov STO. Kongresa se je udeležilo lepo število delegatov iz obeh področij STO in je bil zato dokaz, da se razrednih sindikatov oklepa vedno večje število razredno zavernih delavcev.

Na kongresu so obravnavali najbolj pereča vprašanja delavcev obeh con: v coni B okrepitve proizvodnje, sočelovanja z ljudsko oblastjo, izboljšanja preskrbe delavcev, delavskih svetov itd.; v tej coni vprašanja izboljšanja medz in plač, življenjskih pogojev delavcev, zaposlitve, krepitve resnične razredne organizacije ter še mnogo drugih vprašanj. Delavci vseh strok in tovarn so govorili o svojih problemih, težkočah in borbi. Zato so bile diskusije stvarne in jevrnate in so pokazale, kako veliko škodo je povzročila v vseh tovarnah in podjetjih pasivna in kompromisarska politika Enotnih sindikatov in Delavske zbornice.

Ustanovni kongres je zavzel svoje stališče tudi do vseh važnih vprašanj tržaškega delavstva in vsega gospodarstva sploh, do pomoči ERP, raznih komisij, namestitvenega urada in drugih ustanov ter končno do obeh sindikalnih organizacij. Nakazal je pot, po kateri bo treba iti, če bomo hoteli izboljšati gospodarski in socialni položaj tržaškega delavstva, in poudaril potrebo po etnotni borbi proti industrijcem.

Za ta kongres je vladalo veliko zanimanje tudi med nasprotniki. Prisiljeni so bili spregovoriti vsi. Odbora Delavske zbornice in Enotnih sindikatov iz Tržaškega arzenala sta poslala kongresu celo protestno pismo: Isto so storili neki namišljeni delavci, zaposleni pri izboljševanju zemljišč pri Orehu. Oglasili so se poleg kominfornističnih tudi demokrščanski listi, ki so v svoji onemogli jezi označili razredne sindikate kot hlapce Jugoslavije, da bi delavce nahujskale proti njim.

Omenjenih protestnih pism ni nihče skril. Prebrali so jih na kongresu in vsi delegati so se jim le smejali. To je pač najboljši dokaz moči razrednih sindikatov.

Vsakomur je jasen veliki pomen tega ustanovnega kongresa. Delavci imajo z Zvezo Enotnih razrednih sindikatov končno znova v rokah močno orožje v boju proti vsem svojim nasprotnikom; orožje, ki jim ga je izrgala iz rok nesrečna resolucija Kominforma. Tako je izpolnjena v tržaškem sindikalnem gibanju velika vrzel in začela se bo doba nove odločne borbe v obrambo delavskih pravic.

V teh preteklih dneh pa so dali Enotni sindikati še en dokaz svoje nemoči. Na svoji skupščini so odklonili predlog urada za delo, da bo on določil spraviljivo rešitev spora glede izredne doklade 43 lir, ki se že tako dolgo vleče naprej. Ko pa jo Delavska zbornica ta predlog sprejela, so Enotni sindikati stisnili rep med noge kakor ponizen kužek, sklicali novo skupščino in tudi oni pristali na posredovanje urada za delo. Pri tem so se izgovarjali, da so napravili ta korak le zato, da se ohrani ljuba enotnost. Lepšega dokaza o njih hlapčevanju Delavske zbornici pač niso mogli dati.

V teptanju naših narodnostnih pravic smo pretekli dni zaznamovali nov primer zapostavljanja. Na pismo Zveze prosvetnih delavcev ERS, ki je zahtevala ločeno upravo za slovenske šole, je vojaška uprava odgovorila, da to ni izvedljivo. Odklonilno je tudi odgovorila na drugo pismo Zveze, s katerim je zahtevala, da se ukinejo vse krivične obsojbe, ki so jih fašistična sodišča izrekla nad šolniki in ki jih sedaj uporabljajo kot pretežo, da odklanjajo šolnikom namestitve, namesto da bi šolnikom njihovo borbo proti fašizmu šteli kot zaslugi in torej prednostni pogoj pri namestitvi. Ti odgovori vojaške uprave so še en dokaz, kako si zamišlja demokracijo.

V nasprotnem taboru tudi niso kaj zadovoljni z razvojem dogodkov. Zdi se namreč, da vojaška uprava ne trobi več tako močno v iredentistični rok in da se je navdušenje za priključitev Tržaškega ozemlja nekam ohladilo. Za oceno tega novega vetra je zanimiva in značilna izjava generala Aireya ob položitvi temeljnega kamna za novo tovarno cementa v industrijskem pristanišču v Zavljah. General Airey je v svojem nagovoru v začetku po stari taktiki sitega volka in cele kože najprej dejal, da bo Trst po prenehanju Marshallovega plana še bolj odvisen od Italije, če bo hotel, da bo njegovo «blagostanje» naraščalo v tesni povezavi z italijanskim gospodarstvom. Po tej sladki piluli za laskanje sovinitov pa je v nasprotju z znanim latinskimi izrekom «dulcis in fundo» pristavil: «Grozni nam resna nevarnost. Če bo ta veliki načrt, to veliko podjetje lahko dovršeno, če hočemo ohraniti našo svobodo, našo staro civilizacijo in mir, če hočemo preživeti, moramo ohraniti prijateljstvo z našimi sosedi. Pravim vam: sedaj moramo zaceliti stare rane in pozabiti staro mržnjo».

Te besede prav gotovo niso bile po volji županu Bartoliju in njegovi družini, ki so jih menda le s težavo požrli. To pa vsekakor kaže, da se je tudi general Airey začel zavdati, da ne kaže več ponavljati oguljene pesmi o potrebi priključitve Trsta k Italiji. Nič ne spremeni dejstva uvod v to izjavo, saj se tak general pač ne more kar naenkrat in preveč vidno umakniti od zgrešenega stališča. Kam bi pa potem šla vsa angleška dostojnost?

Morda lahko uskladiamo s to bolj umirjeno in trezno politiko tudi dejstvo, da so italijanske oblasti končno po treh letih vendar izsledile in izročile tržaškimi policijskim organom 21-letnega Giorgia Ucopolino, ki je bil udeležen pri umoru Milke Vrabčeve 13. septembra 1947. V kakor ne smemo biti preveliki optimisti. Lahko pa smo prepričani, da je ta dogodek zelo neprijetna prha za tržaške «italianissime».

NOVA JUGOSLAVIJA

Velenjski rudnik

se razvija v največji premo-govnik Slovenije. Ze letos bodo v Velenju nakopali za 70 odst. več premoga kakor lansko leto. Se bolj pa se bo povečala proizvodnja v letu 1952, ko se bo Velenje razvilo v največji premo-govni bas Slovenije, ki bo dajal najmanj milijon ton litnita na leto. Povečanje proizvodnje v Velenju je velikega pomena za industrializacijo Slovenije, zlasti za tovarno aluminija v Strnišču in za preskrbo bodoče velike termoelektrarne v Soštanju.

Večja investicijska dela bodo letos tudi v rudnikih Senovo, Zagorje in S. Janž. V Zagorju odpirajo rove do novih plasti premoga.

PRVI DOMAČI SVINCNIKI

Inženirja Franjo Rijavec in Svetislav Zivanovič sta iznašla nov način pridobivanja čistega grafitu s pomočjo domačih kemikalij. Grafit iz okolice Prokuplja spada v vrsto redkih in dragocenih grafitov, kakršne pridobivajo v angleških ali sibirskih rudnikih. Ta grafit je drobno zrnat in mehak; z njim

lahko rišemo in pušča za seboj svetlo kovinsko sled.

Tudi pred vojno so v Jugoslaviji imeli grafit in glino, to da mine za svinčnike so uvažali iz Češkoslovaske, v tovarni v Zagrebu pa so izdelovali samo les za svinčnike. Po za-

Inženir Franjo Rijavec

slugi inženirjev Rijavec in Zivanoviča bodo v Jugoslaviji pričeli izdelovati prve svinčnike iz domačih surovin; iz grafitu pa bodo lahko izdelovali še vrsto predmetov, ki jih morajo doslej uvažati in so velikega industrijskega pomena.

NOVA PLOVNA PÓT

Zopet je vzpostavljen promet po kanalu med Beždanom na

Donavi ter Somborom. Leta 1944 so Nemci potopili pri vhodu kanala, ki meri 20 km, 600 tonski vlačilec, kar je onemogočilo plovbo po kanalu in oviralo plovbo po Donavi. Po dolgem in napornem delu se je le posrečilo potegniti vlačilec iz dna Donave in ga odvléči v dog, od koder ga bodo odpeljali v ladjedelnico v Apatin.

NOVI TEKSTILNI IZDELKI

Na posvetovanju delavskega sveta čakavske tekstilne tovarne so sklenili, da bo tovarna letos dajala 90 novih vrst tekstilnega blaga, pa kakršnem je največje povpraševanje.

V ta namen bodo tovarno primerno izpopolnili z nekaterimi stroji. Valje za tiskanje tkanine bodo izdelovali sami, medtem ko so jih poprej uvažali. Pri vsakem valju bodo prihranili okrog 7.000 din.

DOMAČA OBRT V JUGOSLAVIJI

Današnja Jugoslavija posveča veliko pažnjo izdelkom domače ljudske umetne obrti, v katerih se zrcali ljudska umetniška tradicija in značilnosti narodne miselnosti ter značaja. Kljub konkurenci cenovnih in slabih tovarniških izdelkov ni-

BELUŠI

naša zelo cenjena povrtnina

Beluši so ena najstarejših naših kulturnih rastlin. Njih okus sta slavila stara rimska pesnika Katon in Plinij. To svojevredno povrtnino gojijo posebno v obalnem pasu Istre, toda niti v velikem obsegu niti racionalno. Pred leti je beluše napadla ličinka metulja «*Hypopta castrum*» v takem obsegu, da je večina vrtnarjev izgubila veselje še nadalje gojiti to povrtnino. Da so zanemarjali beluše, so bile tudi krive preznike cene. Danes je drugače. Visoke cene pridelka in velik konsum mest nas silijo, da se bolj intenzivno odločimo za to kulturo. Beluši niso posebno izbirna rastlina. Dobro prenašajo mraz in vročino in naše podnebne razmere so zanje zelo ugodne. Belušem ugaja pečeno-olovnata bolj rahla in suha zemlja; lahko pa jih gojimo tudi v zbiti ilovnatih zemlji, če jo prej pravilno pripravimo.

Za to nastilno moramo zemljiše globoko preorati že zgodaj jeseni. Po oranju pognojimo zemljo z apnom ali drugim drobnim apnenim materialom (3 q na 1000 kv. m površine). Konec zime (pri nas v začetku meseca februarja) potrosimo še na isto površino 40 kg superfosfata, 30 kg kalijeve soli in 20 kg amonij sulfata.

V drugi polovici februarja ali v začetku marca izkopljemo na prerogolani zemlji 60 cm široke in približno 30 cm globoke jarke. Zemljo iz jarkov zložimo ob straneh ter jo z lopato potlačimo, da se ne osiplje v jarke. V jarke namerčemo 4-5 cm debelo plast uležanega hlevskega gnoja ali komposta. Nato postavimo ob napeti vrvi vzdolž jarka količe v oddaljenosti 50 cm. Pri vsakem kolcu nakopčimo 10 cm visoke kupčke zemlje, na katere vsadimo sadike.

Kako pridelujemo sadike za nove nasade? Beluše sejemo meseca marca v gredice v dobro pognojeno zemljo. Vrsta od vrste naj ne bo oddaljena manj od 30 cm. Za 1000 kv. metrov nam zadostuje 30 do 40 gr semena. Seme pridobivamo od 4 let starih sadik in ne sme priti preglotoko v zemljo. Najbolje je, da ga po setvi pokrijemo 1 cm na debelo z rahlo zemljo ali zrelim kompostom. Seme kaliz željo počasi (1 mesec in več dni). V času vzgoja rastlin moramo zemljo večkrat opleti, zrahljati in rastline razredčiti. V suši moramo sevada gredice zaliti.

Sadike presajamo, kakor smo že omenili, na stalno mesto v marcu. Ko smo položili korenike belušev v zemljo, raztrosimo po jarkih še preostali gnoj in toliko zemlje, da pokrije popke pogankov na 5 cm debelo. To delo opravljamo ob suhem vremenu. Ko poganki poženejo, jih priveržemo h kolom. Med letom nimamo potem drugega dela kot da plevemo nasade in če treba zalivamo sadike.

Jeseni konec prvega in drugega leta, ko rastline porumenijo, porežemo pogankje pod površjem zemlje in zemljo odkrijemo. Korenine ne posebejo, le če je na njih nekaj cm zemlje. Naslednje leto spomladaj po sajenju, korenine malo osipamo. V začetku tretjega leta (meseca marca) pa zasujemo jarke z zemljo, ki leži ob straneh ter zemljiše poravnamo.

Plast zemlje mora pokriti korenine 15-20 cm visoko. Vsako naslednjo jesen odkri-

je mo nasade in obrežemo pogankje.

V dveh letih se korenine toliko okrepe, da lahko začnemo spomladaj tretjega leta obirati pogankje. Ko jih obiramo (izpodrezujemo) moramo paziti, da ne poškodujemo pogankov sosednjih korenin.

Vsakih 5 let moramo zemljo pognojiti enako kot v prvem letu ob sajenju.

Pravilno oskrbovan in pognojeno nasad traja 15-20 let. Srednji hektarski donos je 40 q, lahko pa pridelamo do 70 q na ha.

Poznamo več vrst belušev. Pri nas gojimo srednje debele zelene abosanske beluše in debele argenteulske beluše, ki so značilne in zelo cenjene rožnate barve.

NOVOSTI

Zadnja številka Britanskega zdravniškega vestnika poroča da v primeru, če zdravilo krave pri vnetju vimen s penicilinom, razkroji in unliči ta antibiotik v mleku bakterijo, ki so bistveno važne za izdelovanje sira. To se tudi zgodi, kadar zmešajo mleko krave, ki so jo zdravili s penicilinom, z mlekom dvesto zdravih krav. Zato predstavlja penicilin resno nevarnost za sirsarsko industrijo.

PRAVILNA PRIPRAVA HRANE V ŽIVINOREJI

Če hočemo, da nam goveja živina čim bolj koristi, tedaj ni vseeno, kako jo krmimo. Krma mora biti pripravljena tako, da ne zgubi svoje prirodne vrednosti in okusa, da je čim okusnejša in lahko prebavljiva. Za rezanje, kisanje, mešanje, parjenje in za drugačno pripravljavanje krme za živino imamo danes brezhibne stroje; živalsko telo pa pripravimo tako energijo, katero koristne porabi za povečanje lastne produktivnosti.

Stroje za pripravljavanje krme delimo v dve skupini: prvi mehanično predelavajo hrano, drugi pa to opravijo tehnično, s pomočjo toplote. Prdnosti mehanično pripravljene hrane so naslednje: Kot hrano uporabimo tudi snovi, ki jih sicer neprebravljamo ali le površno predelane ne bi mogli uporabiti. Hranilna vrednost, prav tako pa tudi okus uporabljene materiala se poveča. Produktivnost hrane pa je še večja, če mešamo več različnih vrst hrane. Razen tega se izogremo različnim obolenjem živine,

ki se redno pojavijo, kadar uporabimo za hrano na prvi gomolje in korenje raznih zmrljih in nagnitih rastlin (krompir, repa), ki pa pripravljene niso več nevarne.

Med stroji, ki mehanično predelujejo krmo, moramo omeniti predvsem slamoreznilce, ki služijo tudi za rezanje koruznice, nato pa rezalce za repo, korenje in krompir ter drobilce zrnja; koruze, graha, boba itd. Važne so tudi priprave za mešanje vlažne in suhe, drobne in debele hrane.

Za našo živino sta slama in koruznica dragocen material, vendar pa ju je treba prej mehanično predelati, t.j. narezati, če hočemo, da jo živali uspešno prebavi. S slamoreznilco na ročni pogon narežemo v eni uri približno 80 kg slame, če režemo na dolžini okoli 1 in pol centimetra. Živalski pogon je pri nas manj razširjen. Z motorjem pa nareže slamoreznilca svojih 400 do 500 kg slame na uro. Za našo živinorejo so ti stroji zelo važni, ker omogočajo, da se tudi hrana, ki ima v prvotnem stanju zelo hranilno vrednost, more uporabiti za krmljenje živine.

Posebni rezilni stroji za krompir, korenje, repo itd. razrežejo te plodove na rezance, ki jih pozneje zmešamo z redilnejšo hrano (zdrobljenim zrnjem, otrobi). Tudi ti stroji so na ročni in na motorni pogon. Medtem ko narežemo z ročnim strojem 300 do 400 kg, nareže stroj, katerega pogonja elektromotor, kar 2000 - 3500 kg. Pri tem pomislimo, da nareže en delavec s preprostim ročnim ribačem okrog 50 kg v eni uri.

Za drobljenje različne zrnate hrane uporabljamo najrazličnejše drobilnice. V zadnjem času najpogosteje uporabljajo univerzalne drobilce, ki zdrobe v prah ne le zrnate plodove, ampak tudi slamo, seno, večno deteljo in podobno. Mehanizem tvorijo vreteno, na katerem so navzkriž pritrjena kladiva. Z motorjem se vreteno obrača in doseže brzino do 3000 obratov na minuto, zaradi česar dosežejo vrhovi kladiv ogromno periferijsko brzino, 50 metrov na sekundo. Zaradi te brzine imajo kladiva tudi veliko udarno silo; material, ki prihaja pod njihove udarce, se naglo pretvarja v moko in prah. Proizvodnost takšnega univerzalnega drobilca je seveda zelo visoka; odvisna pa je tudi od materiala, ki ga drobimo, in od njegove vlažnosti; giblje se od 750 do 3000 kg na uro. Te vrste stroj je nujno potreben predvsem velikim živinorejcem.

Podobne so tudi drobilnice oljnatih pogač. Te pogače so stranski produkti, ki jih dobe s precejanjem olja sončnice, oljne repice, podzemnih lešnikov, soje in drugih oljaric. Te pogače pa so izredno trde; dokler ni bilo posebnih strojev za njihovo drobljenje, so jih razbijali s kladivom. Sodobni stroji drobilci oljnatih pogač imajo dva para zo-

batih valjev pod njima pa so sita, skozi katera se sortira drobljeni material. Pogon opravljajo navadno z motorjem 4 do 6 HP; v eni uri je mogoče s strojem razdrobiti 2000 do 3000 kg.

Izmed strojev, ki služijo termični predelavi hrane, naj omenimo parilce. Dokazano je, da je stari način kuhanja posameznih vrst hrane za živino neekonomičen zaradi velike porabe goriva; v določeni primerih je tudi škodljiv, ker se s kuhanjem mnogokrat uničijo dragocene hranilne sestavine. Razen koristnih hranilnih snovi, so v istih plodovih tudi snovi, ki škodujejo živalskemu organizmu. Krompir, ki je pričel kiliti, vsebuje na primer strupeno primesi «solanin»; podobne strupene sestavine vsebuje tudi lupina. Enako je z nagno in zmrzlo repo in krompirjem. Če pustimo, da deluje nanje dalj časa vodna para (ne smemo pa jih kuhati v vodi), izgubi ta hrana vse svoje škodljive sestavine in postane odlična krma.

Iz navedenih primerov vidimo, kako so ti stroji koristni v živinoreji. Tako pripravljena hrana je dosti bolj izkoriščena s strani živine in proizvodnost je tudi mnogo večja.

Bliža se setev graha

Bliža se setev graha. V obalnem pasu našega ozemlja se je v zavetnih legah setev že začela.

Grah je najizbornejša in zelo redilna zelenjad. Če primerjamo nje hranilno vrednost (suh grah vsebuje 20% prebavljivih beljakovin, 1,2% maščob in 53% škrobnih sestavin) z ostalo človeško hrano, n. pr. z mesom, ki vsebuje 21% beljakovin, 2% masti in skoro nič škrobnih sestavin ali z mlekom, ki vsebuje približno 3% prebavljivih beljakovin, 3,5% masti in komaj 5% škrobnih sestavin, lahko sklepamo, kakšno vlogo igra ta stročnica v prehrani ljudstva.

Grahu najbolj prija stara gnojna zemlja. Spada med stročnice, to so tiste rastline, ki dobivajo dušik iz zraka in zato grahu ne gnojimo z dušičnimi gnojili. Zelo dobro pa se obnese gnojenje s superfosfatom (30-40 kg na 1000 m²) in kalijevo soljo (20 kg na 1000 m²).

Grah prenaša precej nizko temperaturo (vzdržijo-5 stop. C.); vzkalji pri 1-2 stop. C. Za popolno dozorevanje je potrebna srednja toplota 14 stop. C. Kalivost semena traja 2-3 leti.

Na 1000 m² porabimo 8-12 kg semena. Priliceni grah sadimo v parnih vrstah, ki so 30 cm oddaljene druga od druge. Razdalja med tem vrstami pa ne sme biti manjša od 50 cm. Srednje in visoke vrste pa moramo saditi bolj narazen. Seme sadimo po 3-4 cm narazen. Po setvi ne smemo prepustiti posevkov samim sebi. Ko rastlina dobro pogleda iz zemlje, moramo njive okopati, ko pa grmičje doseže višino 15 cm, posujemo sadike in pritrakemo večje za oporo. Na koncu vrst postavimo močne kole ter na teh napnemno v razdalji 20-25 cm žice.

Vrste graha: Pri nas sadimo največ pritlični in srednje nizki grah. Najbolj znane vrste so pri nas sledeče: «Sxpres najzgodnejša vrsta, ki obrodi precej dobro. Ta vrsta zraste do 80 cm visoko, torej potrebuje opore. Seje mo ga že v decembru in januarju. Če ne zmrzne, pride na tržišče že v prvi polovici maja.

«Senator» je srednja nizka vrsta in (90 cm) tudi potrebuje natičje. Sejemo ga pozneje vse do sredine aprila in obrodi dobro.

Več let sadimo vendar le v manjši meri «Ameriški čudež». To je zelo priročljiva nizka vrsta (30 cm). Ne potrebuje natičja, zahteva pa dobro in rodovitno zemljo.

Od ostalih vrst, ki se niso udomačile ne našem ozemlju, je priročljiva: «Laxtonov čudež», srednje nizka vrsta. Srednje zgodnja vrsta doseže 60-75 cm višine. Mahune je sabljaste oblike. V coni A so začeli gojiti nekateri kmetje vrsto «Mali provincial».

Ko obremo zgodnji grah, pognojimo zemljo z dobro zrelim hlevskim gnojem ali kompostom ter posadimo solato, endivijo ali kapusnice. Za poznim graham lahko sejemo pozno zelje, ohrovt, spinado.

GOSPODINJSTVO

Oljčno olje in oljka

Ce se človek kdaj opeče, si navadno opeklino pomáže z oljem. Izkušnje so pokazale, da olje blaži bolečino in zdravi rano. In od vseh olj dene najboljše oljčno olje. Do nedavnega še, ko niso poznali drugih sredstev proti opeklinam, so tudi izdelovali in prodajali mazilo iz oljnega olja in apnene vode.

Saj tuči poleti, ko se kopamo in ko izpostavljamo svoje golo telo vročim sončnim žarkom, se mazemo z oljem. Od vseh olj vseh znamk in vseh cen je najboljše oljčno olje.

Pa ne samo to. Ljudje tudi vedo, da je zelo uspešno, če si drgnejo kožo s tem oljem, če so se jim naredili po koži razni neprijetni kožni izpuščaji.

Culi ste že o žolčnih kamnih in o ubogih ljudeh, katerim se je del zolča spreminil v kamne in kamence. Kar tulijo včasih od bolečin. Le potoži se nekaj znanecem, če te mučijo žolčni kamni, kmalu se bo našla dobra olja, ša, ki ti bo prinesla napisan recept, ki gotovo pomaga. Če boš dobro pregledal, bo kmalu ugotovil, da je tvoje glavno zdravilo in tvoj rešitelj, oljčno olje. Vse kaže, da oljčno olje deloma raztaplja ta v kamne strjeni žolč in da kaže tem kamnom pot v črevo in nato navzven. Nekateri trde, da nima oljčno olje samo moč od žolčnih kamnov, temveč tudi nad ledvičnimi kamni in da tudi te spravi iz telesa, če to olje pravilno in o pravem času dajemo telesu.

Dostikrat ne gre v črevesju vse prav. Pravijo, da je človek zaprt. Ljudje takrat poizkušajo marsikaj, da naredi v prebavnih red. Med temi sredstvi je tudi oljčno olje. Posebno za otroke je kakor nalaše. Takim nežnim bitjem, posebno dojenčkom, ne bomo dajali hudega ricinovega olja ali čene ali pa grenke soli. Ze nekaj žliček dobrega oljnega olja pomiri in spravi v red nepokorno črevesje in zopet je naš dojenček priden kot prej.

Pa ne mislite, da je to oljčno olje samo za dojenčke. Tudi za odrasle je. Saj veste, kaj je klistir, ni da bi izgubljali besed z njim. Tudi kaj je zaprtje veste, tako sitno staro zaprtje, ki mu pravijo zapeka. Nič ne pomaga več. Tak klistir z oljčnim oljem pa naredi včasih prave čudeže.

Tudi kaj so injekcije veste. Cestokrat so zdravila, ki nam jih zdravnik vbrizgne v telo, raztopljena v oljnem olju. In še nismo končali hvaliti oljnega olja kot zdravila. Ali veste, da je tudi dobro, onim, ki so se s čim zastupili, dajati oljčno olje. Včasih že samo to olje prežene in ukroji strup in ni potrebna nobena druga reč več, da je mir v hiši.

Naš namen je govoriti o oljčnem olju je kot o zdravilu, o vseh drugih in lepih lastnostih oljnega olja, boste utegnili zvedeti drugod. Jaz naj pripomnim samo še, da poleg drugih snovi sta v oljčnem olju tudi dva vitamina in to A, ki ga pozna mo že od davno in pa E, ki so ga znanstveniki odkrili in opisali šele zadnje čase. Raziskujejo ga pa še vedno.

Tudi oljne liste in skorjo uporabljajo kot zdravilo. Tudi v teh delih je dosti zdravilnih snovi. Kuhajo iz njih čaj pa tudi trajne raztopine pripravljajo iz njih. Listi in skorje se bore v telesu uspešno proti mrzlici in jo preganjajo. Stari ljudje, ki jih mnogokrat muči prevelik pritisk krvi v žilah, pa imajo v nekaterih krajih veliko zaupanje, tako do listov kakor do skorje, češ, da jim bodo znižali prevelik krvni pritisk in s tem, da jim bodo odpravili tudi vse ostale simptome, ki so v zvezi s tem prevelikim pritiskom krvi po njih žilah.

Tako je z oljčnim oljem, samo težko je dobiti res pravo oljčno olje, kajti to, kar prodajajo pod imenom oljčno olje, je marsikaj samo pravo čisto, pravo oljčno olje ne. Sicer smo pa v Trstu in še se po naših slovenskih okoliških vaseh najde po velikih kamnitih vrhjih pravo, čisto olje. Sicer ni tako bistro, kot ono, ki nam ga prodajajo po trgovinah, je pa pravo oljčno olje.

T. P.

Dobro je, da veš...

...da je sladkorna voda dobro pomirjevalno in uspavalno sredstvo. Obenem učinkuje sladkorna voda zoper glavobol, ki izvira iz prevelikega telesnega napora.

...da je za utrujene noge najboljše zdravilo voda. Po naporni hoji si jih kopaj 10 minut v topli vodi, otri si jih z brisačo in si jih nalahno masiraj s kremo; potem prekrižaj desno nogo čez levo ter iztegi in krči 1-2 minuti prste na obojni nogi, nato pa kroži pol minute z nogo v členku v eno smer; sleči znova vaja s prsti in kroženje v členku v obratni smeri. Ko prekrižaj levo nogo čez desno, ponovi čelo vajo z isto nogo. Nato pa ležaj tako, da imaš noge nekoliko višje kot glavo.

...da se ti noge tudi odpočijejo, če jih izmenoma koplješ 1 1/2 minute v vroči ir. 1/2 minute v mrzli vodi. To ponovi petkrat, nato pa leži.

...da se ti očala ne bodo potila, če si jih vsak dan enkrat namažeš z mehkim milom in nato dobro otreš s krpo.

Preprosta in praktična jutranja halja iz rumenega krepa, s širokim ovratnikom, ki je okrašen s tilastim naborkom poljubne barve

POSVETOVALNICA ZA MATERE

S svojima 4 in 6 letnima fantoma imam hude težave. Zelo sta razposajena in čeprav se mi smilita, ju moram čisto pošteno pretepasti, če hočem, da je doma mir. Ze večkrat sem se zanimala za vzgojna vprašanja toda praktično izpeljati mi jih ni uspelo. Mi lahko vi kaj svetujete?

ODGOVOR:

S pravilno vzgojo bi morali pričeti že tedaj, ko sta bila vaša otroka še dojenčka. Ne bomo se spuščali v podrobnejša vzgojna vprašanja, toda na splošno lahko rečemo, da le starši šibkega značaja pretepaajo svoje otroke. Starši si morajo še pri majhnem otroku dobiti ugled. Toda kako? Tako, da mu ne ukazujemo kar vseprek in nanj venomer vpisujemo, pač pa da vsak ukaz prej dobro premislijo in vztrajajo na tem, da ga otrok izpelje. Otrok bo takoj zašel čutili, da je neka avtoriteta, ki se ji mora ukloniti. Če pa moramo otroka kaznovati, tedaj pa izberimo tako kazni, katere smisel bo videl tudi otrok. Najbolj učinkuje, če mu prepovemo kako njemu najljubše razvedrilo.

Ugleda si ne pridobimo pri otroku s tem, da kažemo neko oblast nad njim, pač pa predvsem z dobrim zgledom ter da ga o pravem času pohvalimo ali pa grajamo. Če pa otroka stalno grajamo, mu prepovedujemo in pretimo ali

celo pretepasto, mu ubijemo vso naravno veselost, postal bo trmast in zakrknjen.

Mnogo otrok bi zraslo v boljše ljudi, če bi se njihovi starši znali premagovati in sami sebe kontrolirati.

Kuharski nasveti

Ocvrto jajce nam bo bolj teknilo, če mu dodamo 1-2 žlički naribanega sira ali malo narezane gnjati.

Paradižnikova omaka bo bolj okusna, če ji dodamo malo sladkorja.

Kruh z maslom bo pikantnejši, če dodamo maslu nekoliko gorčice.

Riž, ki ti je ostal od kosila ali večerje, lahko koristno uporabiš, če napolniš z njim paradižnik. Te potreseš nato s sirom ter koščki masla in jih pečeš približno četrt ure.

Nekuhan kompot je lahko prav tako okusen kot kuhan. Pripraviš ga takole:

Najprej naribaš jabolka, ki jim dodaš sladkor, mleko ter naribane limonin, lupine; to vse temeljito premešaš in obložiš s toličeno smetano.

Skrbna gospodinja bo vsak ali vsak drug večer odbrala suh kruh, ga narezala, opekla in spravila, ker ve da ji utegne priti še prav. Iz njega napravimo lahko več jedi:

V mesecu marcu t. j. bo match med Bolvinikom in Bronsteinom za naslov svetovnega prvaka.

Mednarodna šahovska zveza je izbrala nov način tekmovanja za svetovno prvenstvo. Razpored je tale: letos bodo igrali čonske turnirje, naslednje leto mediconske turnirje, l. 1953 turnir kandidatov in l. 1954 dvojni zmagovalca turnirja kandidatov s prvakom sveta.

Ruska partija

V prvem kolu je bila odigrana naslednja burna partija med veleojstrom Kostičem in mladim Fudererjem.

1. e2 - e4, e7 - e5; 2. Sg1 - f3, sg8 - f6. Ta simetrična otvoritev, imenovana ruska igra, dopušča belemu malo prednost, ki pa navadno ni zadostna za zmago.

3. Sf3 - e5; d7 - d6. Se najboljša poteza. Ne gre Se4: zaradi De2 De7, 6. De4: d6, 7. d4f6, 8. Sc3 de5: 9. Sd5 d6, 10. de5: fe5; 11. Lf4 Sd7, 12. 0-0-0 s premočno pozicijo.

4. Se5 - c4. Priporoča se Sf3 z nadaljevanjem Se4: 5. d4 d5, 6. Ld3 približno enako igro. 4. - Sf6 - e4; 5. Sb1 - c3, Se4 - c3. Boljše je vsekakor povratek na f6: ker tu stoji skakač najboljše v obrambi kraljevega krila.

6. b2 - c3. S kmeti se jemlje običajno proti središču. Poteza de3: bi preveč stabilizirala središče. Crni bi takoj dosegel enakovreden položaj. 6. - Lf6 - e7; 7. d2 - d4, Sb8 - d7; 8. Lf1 - d3, Sd7 - b6? Slednje poteze so razumljive, ker oba nasprotnika hitita razviti lahke figure. Nerazumljiva pa je zadnja skakačeva poteza, ki predstavlja težko pozicijsko napako. Skakač spada na polje f6, ne pa na polje b6, od koder nikakor ne more lahko poseči v igro. Razpored belih figur je usmerjen na črno darsko krilo. Silni lovec na d3 strašno pritiska na polje h7, zato se bo odsotnost skakača jako poznala.

9. Sc4 - e3. Skakača beli seveda ne sme zamenjati, ker bo skakač na kraljevem krilu igral veliko vlogo. 9. - d6 - d5; 10. 0 - 0, 0 - 0; 11. f2 - f4, f7 - f5; 12. Dd1 - h5! g7 - g6; Beli je izsilil slabitev kmetov pred črnim kraljem. Znano je, da je obramba kralja najmočnejša, če stoji kmeti v začetnem položaju, t. j. na 7. oz. 2 vrsti.

13. Dh5 - f3, c7 - c6; 14. g2 - g4! Sedaj je jasna 12. poteza belega Dd1 - h5. Po oslavitvi z g6 je omogočeno popolno rušenje zadnjih obrambnih položajev pred črnim kraljem. Beli kmeti imajo nalogo odpreti linije za napad belih težkih figur na črnega nezadostno zavarovanega kralja. Deloma bi črni mogel zdržati napad, da bi v 13. potezi igral h7 - h5 namesto c7 - c6. Sedaj pa nastane pravi vihar.

Trst - LUŠK

Tržaški šahovski klub tudi na revanšnem srečanju s šahisti ljubljanske univerze ni izvelkel boljšega rezultata, kot na prvem srečanju. Čeprav sta bila v tržaški reprezentanci blivši italijanski prvaki Staldi in mojster dr. Deveglla, se je dvojni končal z zmago ljubljancov s 5 in pol proti 2 in pol točki. Za Tržacane sta zmogala mojster Staldi in Filipovič, razdelil pa je Sentill. Tržacanom se pozna pomanjkanje sistematičnega študija.

Po Sc4: sledi fg4; 15. - Sc4 - e3; 16. f5 - g6!!! Krasna žrtev figure, po kateri zaide črni v izgubljen položaj. Po Le3: vzame črni kmet na f5 z lovcom z boljšo igro zaradi slabega belega f kmeta. Igrane poteze veleojster Kostič ni predvidel. 16. - Se3 - g4; Na 16. - Sf1: sledi 17. Dh5 z neubranljivimi grožnjami 17. f4 - f5, Sg4 - f6; 18. Lc1 - h6, Tf8 - e8; 19. g6 - h7; Kg8 - h8. Kmeti ne sme vzeti niti skakač hiti kralj; v prvem primeru dobi črni šah z damo na g4, v drugem pa sledi: 20. Dh3 n. pr. Tg8 + 21. Khi ter Tg1 z neubranljivim matom. 20. Kgl - h1, Le7 - f8; 21. Lh6 - g5, Lf8 - g7; 22. Tf1 - g1, Dd8 - e7. Crni je v velikih težavah in je težko najti zadovoljujočo obrambo. Čeprav ima črni figure več, mu to nič ne koristi, ker so njegove figure nerazvite. Vse bele figure bodo v nekaj potezah maksimalno izkoriščene in pritisk na odprti g liniji bo postal nevzdržen. 23. Tg1 - g2; Lc8 - d7; 24. Ta1 - g1; Te8 - f8; 25. Lg5 - h4; Tf8 - f7; 26. Tg2 - g6, Ta8 - f8; 27. Df3 - g2, črni se vda. Proti grožnji Lh4 - f6: ni pomoči. Na Kh7: sledi 28. Lf6; Lf6; 29. Th6 + Kh6; 30. Dg6 mat.

TELESNA VZGOJA - ŠPORT

MEDNARODNA VREDNOST jugoslovanskega zimskega športa

Ceprav je jugoslovanski, pravzaprav slovenski, smučarski šport že pred vojno dosegel nekaj lepih uspehov na mednarodnih tekmovanjih (Smolej na 50 km), se je pravzaprav šele po tej vojni uveljavil v mednarodnem merilu kot celota. Brez dvoma so k temu mnogo pripomogli ugodni pogoji, v katerih se razvija športno delovanje v novi Jugoslaviji. Ne da bi naštevati vrsto uspehov slovenskih smučarjev po

Tinček Mulej in Matevž Lukanc sta v Garmischu častno zastopala svojo državo v smuku in slalomu

Jugoslovanski reprezentivac Kordež med tekmo Zanj pravi strokovnjaki, da ima veliko bodočnost

Jugoslovanska prvorazredna skakalca Polda in Mežik. Njima se je letos pridružil še mladi Langus z 2. mestom v Garmischu

TELESNA VZGOJA - ŠPORT

MEDNARODNA VREDNOST jugoslovanskega zimskega športa

Ceprav je jugoslovanski, pravzaprav slovenski, smučarski šport že pred vojno dosegel nekaj lepih uspehov na mednarodnih tekmovanjih (Smolej na 50 km), se je pravzaprav šele po tej vojni uveljavil v mednarodnem merilu kot celota. Brez dvoma so k temu mnogo pripomogli ugodni pogoji, v katerih se razvija športno delovanje v novi Jugoslaviji. Ne da bi naštevati vrsto uspehov slovenskih smučarjev po

vojni doma in v inozemstvu (Polda v skokih, Mulej v tekih itd), naj nam služijo za dokaz velikega napredka rezultati smučarskega tekmovanja v znamenitih olimpijskem središču v Garmisch Partenkirchenu, kjer so sodelovali Jugoslovani v močni konkurenci švedskih, finskih, francoskih, avstrijskih, italijanskih in nemških reprezentantov.

V teku na 18 km je Kordež zasedel 12. mesto. Pred njim je bil samo eden Srednjeevropjec. Ostali Jugoslovani so se plasirali na 25., 32., 33., 35., in 37. mesto.

V slalomu uspeh Jugoslovancov ni bil takšen, kot se je pričakovalo. Cvenkelj je zasedel šele 22. mesto, najboljša člana reprezentance Lukanc in Mulej pa sta odstopila. Toda kar ni uspelo slovenskim fantom v slalomu, jim je uspelo v smuku na 4 km, kjer je Mulej Tinče zasedel v skupnem plasmanu 5 mesto in pustil za seboj znanega Avstrijca Pravdo in druge eklaase. Do tega dne je bil to največji uspeh jugoslovanskih smučarjev, odkar nastopajo. Ze samo s tem uspehom bi bili lahko zadovoljni, toda mladi skakalec Langus je kmalu poskrbel za presenečenje, ko je v samostojnih skokih zadnji dan dosegel 2. mesto in premagal olimpijskega prvaka Finca Pietikainena, Sveda Holmströma, Nemca Weilerja itd. Polda je bil 11., ker je slabo mazal. Langus je tako potrdil, da njegov uspeh dan prej na nočnih skakalnih tekmah, kjer je prav tako zasedel 2. mesto ni bil slučajen, pač pa da je rezultat njegovega izrednega napredka. Na tem nočnem tekmovanju je bil Polda 3., Mežik pa četrti. Polda bi bil lahko prvi, če ne bi pri zadnjem skoku padel.

Končno so Jugoslovanci zasedli še 5. mesto v štafeti, Lukanc pa je v specialnem slalomu zasedel 18. mesto. Vsi jugoslovanski tekmovalci so sedaj odstopali v Italijo, kjer se bodo udeležili tekmovanj v Cortini.

NEGA SMUČI

Ko spomladi sneg zgine, pustijo večina naših smučarjev - turistov svoje smuči in vso smučarsko opremo v kotu, kjer je ležala od zadnjega smučarskega izleta in tam ostane nedotaknjena vse, dokler ponovno snežna odeja ne prekrije travnikov in gozdov. Tak smučar se nikakor ne zaveda, kako se kvarijo smuči tako preko vsega poletja in koliko hitreje se konča njihova življenjska doba.

Da smuči ne izgubijo svoje notranje krivine in prožnosti, jih moramo redno napenjati. Zlasti je to važno ob koncu zimske sezone, ko počivajo potem preko vsega poletja. Smuči napnemo takole: Na krivini in repu smuči trdno zvežemo z jermeni, v sredino pa vložimo leseno prečko, široko 3-4 prste, tako da ostanejo smuči ves čas napete in ohranijo prvotno obliko. Preko poletja shranimo smuči v shrambo, kjer je enakomerna temperatura, vendar ne sme biti prostor niti vlažen niti prevroč.

Kovinate dele smuči moramo po sezoni namazati z masčobo, da ne zarjavijo, prav tako pa moramo namazati tudi usnjene dele (stremen, jermenčke, krplice). Isto nego potrebujejo tudi smučarski čevlji, ki jih moramo preko zimske sezone vedno mazati, spomladi pa jih dobro očistiti, namazati, jih dati na kopita in spraviti do prihodnje zime.

Posebno pazljivo zahtevajo smuči, že preden gremo na sneg. Vedeti moramo, da ne smemo nikoli smučati z nenamazanimi smučmi. Če gremo z novimi smučmi na sneg, se na drsni ploški napravijo zareze in žlebički, s čimer izgube smučke na vrednosti. Zato moramo že nove smuči prepeljati (impregnirati). Spodnji del smuči zdrgnemo s steklom in jih prepojimo s smrekovim katranom, ki ga vžgemo z varilko na spirit. Odlično impregniramo tudi smuči z različnimi laki, ki usposablajo smučko za gladko drsanje in preprečujejo lepjenje snega. Impregnirati pa moramo smučki tudi pozneje, po vsaki zimski sezoni. S smučko očistimo vse ostanke starih maz ter jih nato namažemo z lanenim oljem, ki mu dodamo tretjino petroleja. Tako po-

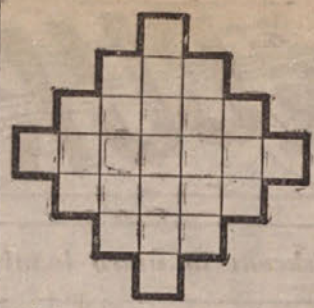
navljamo deset do štirinajst dni, nato pa smuči napete spravimo, kakor smo že zgoraj povedali. Mazanje smuči pomeni v smučarskem športu posebno umetnost, o kateri je bilo napisano že nešteto razprav in celo knjig, ki pa še danes ni dokončno razčiščeno. Mazanje smuči je za razne tekmovalce velika skrivnost, hkrati pa velik odstotek uspeha na tekmovanjih. Vendar, če spremljamo tekmovanje od najmanjših pa do največjih, celo olimpijskih, vidimo da se tudi največji mojstri smučanja marsikdaj zmotijo in azamažejo.

Preden se seznanimo z umetnostjo mazanja, pa moramo poznati vrste snega, da vemo vzeti prave maže. Prvenstveno se moramo držati načela, ki velja za vse maže: če je sneg moker, moramo mazati debeleje, če je suh, bomo mazali tanjše. Za nas zadostuje, če razdelimo sneg, se pravi mazanje, v tri vrste. Če je sneg suh (pravkar) zapadel in temperatura -5.0 C ali nižja, bomo uporabili trd vosek z imenom MIX. Za vlažen sneg pri temperaturi -5.0C pa do +3.0 C bomo vzeli mehkejši vosek (Medium), kadar pa je sneg popolnoma moker in če dežuje, bomo mazali z mehko mažo (Klister). Mnogi tekmovalci, ki se ne zadovoljijo samo z mazami nosijo s seboj še parafin, ki jim s pridom rabi za vse vrste snega.

Se nekaj navodil za mazanje smuči. Vselej, kadar namažeš smuči, moraš paziti, da je deska suha, kajti v nasprotnem primeru ti maža ne bo ostala dolgo na smučeh. Na suho smučko nanesi mažo od vrha pa do repa in jo dobro namaži v smeri drsanja smučke. Najbolje je, če mažo vtreš z dlanjo. Zlebička na smučki nikoli ne maži z mažo, temveč le z lakom ali s parafinom. Ko si smučko namazal, jo položi v hladan prostor, najbolje kar na sneg.

Umetnost mazanja smuči je stvar izkušnje. Čim dlje boš smučal, čim dlje boš spoznaval načine mazanja, tem več si boš pridobil znanja, ki ti bo koristilo v smučarskem športu.

Diamant

Vodoravno in navpično: 1. predlog, 2. kraj na otoku Braču, 3. veter, 4. otok v Dalmaciji, 5. žensko ime, 6. kraj ob Adiži, 7. veznik.

Premikalnica

V A Z E L I N
B A R I T O N
N A B A V K A
S A L I C I L
P I A N I S T
B O J A Z E N
N A D E V E K

Premikaj te besede v vodoravni smeri tako, da dobiš v treh zaporednih navpičnih vrstah zemljepisna imena; njih pomeni so: 1. Pogorje v Aziji; 2. država v Evropi; 3. mesto v Jugoslaviji.

Dopolnjevalka

Moliérova komedija
- T A - - - - -
dednost
- - T A - - - - -
žensko ime
- - - T A - - - - -
prst
- - - - T A - - - - -
žival
- - - - - T A - - - - -
mogočnej
- - - - - T A - - - - -
Verdijeva opera

Namesto črtice postavi črke:
A A A A A A A C C E E E E
F F I I K K M N N N O
P P R R R R R S S T T T T
U V V Z

Rešitev križanke št. 2

Vodoravno: 1. eta - satan - Srb; 2. ilge - togoten - Apel; 3. Aragonija - imitacija; 4. na - oo-Avala - Igo-et; 5. ino-ura-ena-ono; 6. belina - amater; 7. vijaki - anonim; 8. varalo - Alarih; 9. ode - Sas - ata - ose; 10. Ra-sta - strup - Oto-pp; 11. kvaliteta - kriminalni; 12. Anka - novinar - Erik; 13. nit-kanon - ata.

Navpično: elani = orkan; B, tiran - davni; C, aga - ob - ve - akt; C, ego - Eva - sla; D, okullrati; E, norija - at; F, ti - anal - en; G, soja - ako - stok; H, agave - stava; I, to-Ant - Bar - in; J, Atila - sukno; K, nema - Ana - pran; L, ni - smola; M, ti-anatom; N, agitirati; O, Aco - Emi - one; P, spi - or - ho - ara; R, rejen - Split; S, blato - epika.

FILATELIJA

POŠTNO-FILATELISTIČNA zgodovina poveljne Nemčije

V londonski filatelistični reviji «Stamp Collectors' Fortnightly» je objavil neki Friedlaender zanimiv pregled poštne-filatelistične zgodovine poveljne Nemčije. To zgodovino je razdelil v pet razdobj: 1.) Od razpada Trejtega rajha do 23. oktobra 1945. V tem času je razviden ves politično-administrativni kaos, ki je tedaj vladal v Nemčiji: na vzhodu, v sovjetski coni, so krožile hitlerjanske znamke z najrazličnejšimi pretiski kot za časa španske državljanske vojne, krajevne emisije, ki so prišle v promet zaradi iznajdljivosti kakšnega župana, i.t.d., ne da bi oblast poskrbela za vzpostavitev redne poštne službe; na zapadu pa so bile izdane prve okupacijske znamke že marca 1945, medtem ko so Francozi počakali šele decembra istega leta, ko so izdali redne znamke za oženja, ki so jih upravljali.

2.) Od 24. oktobra 1945, ko je bila znova vzpostavljena mednarodna poštna služba, do februarja 1947. Izšle so nove znamke, ki so bile veljavne na celotnem nemškem ozemlju, razen v francoski coni, kjer so Francozi nemoteno izdajali svoje znamke.

3.) Od februarja 1947 do junija 1948. V tem času je izšla serija «delavci», ki je bila veljavna v ameriški, angleški in sovjetski coni, ne pa v francoski.

4.) Od junija 1948 (valutna reforma) do vstopa v veljavo novih nemških ustav, zapadne in vzhodne. Nastal je znova kaos, kot po razpadu nacizma. Pretiski so bili izvršeni na roko, nominalna vrednost pa je bila znižana za 1/10. Kmalu pozneje so izšle nove redne znamke v vzhodni coni in tako imeni «poštni rog» v zapadnih conah. V Berlinu pa so bile v veljavi posebne znamke.

5.) Od vstopa v veljavo ustave zapadne «Bundesrepublik» in vzhodne «Demokratische Republik» do danes. 23. marca 1949 je bila proglašena Federativna republika s sedežem v Bonnu, katere znamke so zamenjale one, ki so bile do tedaj v veljavi v Biconi, v Francoski coni in v zapadnih sektorjih Berlina. Nemška demokratična republika je bila proglašena 7. oktobra 1949; njena dokončna frankovna serija je bila dotiskana v Leipzigu.

Tako vidimo, kako se politični dogodki kažejo na znamkah in kako so te v zadnjih časih verna slika zgodovine.

Jugoslovanske znamke 1951

Biro za filatelijo pri Poštnem ministristvu FLR Jugoslavije je objavil našt priložnostnih znamk, po katerem nameravajo izdati za leto 1951 naslednje jugoslovanske novosti:

1. Desetletnica ljudskih vstaj v FLRJ in dan JA - 7 znamk
2. Važne obletnice naše kulturne preteklosti - 2 znamki, in sicer za 400-letnico prve slovenske knjige (1551-1951), 500-letnico rojstva pesnika Marka Marulića (1450-1950) in 600-letnico Dušanovega zakonika (1349-1949).
3. Za propagando fizkulture izide prva serija 6 znamk, ki bodo prikazovale telovadbo, planinarstvo, smučanje, plavanje, streljanje in tek.
4. Mladinska progla Dobojska Luka - 4 znamke.
5.-7. Bo ena znamka za tedne matere in otroka, zagrebški velesajem in za kongres mednarodne planinske zveze.
8. Redni doplačilni znamki ob tednu Rdečega križa (frankovna in portovna).

NOVE ZNAMKE

Tradicionalne znamke «Pro Juventute» za leto 1950

Madame RECAMIER Madame de SEVIGNE

Vsi ljudje se rode iskreni in umro lažnivci.

Vavenargues

Dve strani medalje

Pri polaganju temeljnega kamna za novo cementarno v Zavljah, je bila poleg Aireya prisotna vsa italianissima gospoda s skofom vred;

niče
Juci

O, ti moja draga Juca, kakšna reva si postala! Kakor praviš v zadnjem pismu, ki sem pravkar ga prebrala,

si vsa šibka in betežna. Nič ne maraj, Juca draga, meni tudi gre narobe. Kmalu bosa bom in naga,

brez kvartirja in brez cvenka, ker vsak dan se dviga cena živežu in oblačilom. Jaz, ki sem že zadolžena

do vrata, ne bom več mogla najti tu ne tam kredita. Ti pa sama veš Jucina, če ne plačaš redno fita,

te poženejo na cesto, kakor so že nekatere, pa čeprav so poštenjaki in povrh krščanske vere,

Za sirote in berače nihče rad se ne zavzema, kajti kdo le naj se loti nedonosnega problema?

Palutanu so pri srcu nacionalne privreditve, naš župan pa ne utegne, ker mu stalne otvoritve

raznoverstnih institucij univerz in lemenatou pojedjo vse proste ure. Zdi se mi, da teh obratov

v Trstu je že kar zadosti. Zdaj bi ne bilo napačno dvigniti še eno stavbo, kjer bi bivali brezplačno

vsi številni stromaki brez zaslužka in brez dela, ki se stiskajo po kotih, ko se bo za to zavzela

naša občina, Jucina, bom še sama zapisala, da gre mestnim svetovalcem in županu res vsa hvála.

Ti pa, Juca, kot sem rekla, pusti k vragu vse boleznij; te se lotijo navadno onih, ki so vedno trezni.

Zdaj, o pustu, bo priložnost, da pošteno se napiješ in pozabiš bolečine. Če te mesece prebiješ,

boš spomladi že na nogah! Zopet zdrava in vesela. Čas je zdaj, da te pozdravim in še znova lotim dela. Tvoja PEPA

AIREY: Tudi s sosedi je treba živeti v prijateljstvu in pozabiti je treba na stare mržnje...

AIREY: Po prenehanju Marshallovega plana, bo Trst še bolj navezan na Italijo

MIHEC IN JAKEC

Mihec: Čudno, da po vsej Evropi ni sposobnih zdravnikov, ki bi zdravili «tovariše» voditelje. Zdaj so v Moskvi na zdravljenju Francoz Thorez, Nemeck Pieck, Italijan Togliatti, finska prvakinja Hera Kuusinen, Grk Zachariades, romunska tajnica Anna Pauker, a pred nekaj dnevi so pozvali še Norvežana Johansena.

Jakec: Nič čudnega ni na tem. To so sami šoferji «visoke» politike. In ti dobro veš, da se morajo šoferji redno podvreči periodičnim zdravniškim pregledom.

MED VRSTAMI

Cudeži se godijo. Tržaški listi javljajo, da se bodo še pred koncem januarja začele

razdeljevati podpore iz Sklada za zimsko pomoč.

Med vrstami: Cudeži se dogajajo. To bo namreč podpora za letošnjo zimo iz letošnjega sklada za zimsko pomoč. Ne bo treba čakati na poletje in še delj. Seveda ne smemo pozabiti, da pri tej zimski pomoči nima svojih prstov vmes — Lega Nazionale!

Serenada nedolžnosti

Italijanska policija je izročila tržaški enega izmed morilcev male Vrabečve, Uropina. Pri zločinu je streljal z brzostrelko, ki jo je nesel skozi mesto v violinski škattli.

ADVOKAT (ZAGOVORNIK): Gospodje, pustite, da vam moj klient zaigra serenado nedolžnosti, sicer bo prisiljen menjati instrumenti...

POZNA ŽENSKE

(Kakor posnemamo iz listov, je imel general Eisenhower na svojem propagandnem potovanju širom po Evropi največ uspeha v Nemčiji).

Eisenhower: Poljubljam roko, milostiva gospa Germanija. Prišel sem, da te povabim na veliki atlantski ples, za katerega so priprave v polnem teku.

Germania: Zal, ne morem, dragi Eisenhower. Bolijo me še vse kosti od zadnjega plesa.

Eisenhower: Opozarjam te, da bo to nekaj prav posebnega. Dobil boš popolnoma novo uniformo.

Germania: To je neka drugoga, Seveda pridem!

ŽIVELA ROMANTIKA

(Na Opčinah blizu obelisk je bilo v zadnjem času nekaj roparskih napadov na zaljubljenca, ki se tam sprehajajo v večernih urah).

Pravijo, da je pogled od openskega obeliska na morje in Trst eden najlepših na svetu. Kako lepo je tam šele zvečer, ko je v mestu prižganih milijon luči v vseh mogočih barvah in ko lahen zefir prinaša na uho zamolklo bučanje nemirnega mesta. In kako krasno je, če se ob tem nepozabnem pogledu sprehaš, roko v roki, z ljubljeno deklico, ki pobožno poslušava tvoje zvezdoklatne besede in občuduje svitlo gradovo, ki jih postavljaš v zrak.

Zares, romantika v Trstu ni izumrla. In da se še poveča, so se naši nežnočuteči ljudje, ki se nesebično skrivajo v grm ob cesti, da v pravem trenutku z mladeniško prožnostjo skočijo na plan s puško v roki ter zahtevajo od zaljubljenih kavalirjev denarnico.

V velikem interesu tujkega prometa bi bilo in upamo, da se ti nežni požrtvovalni roparji ne bodo spozabili, da bi ugrabili kako dekle. To bi bilo preveč; kajti tedaj bi moralo poseči vmes tistih 10.000 policistov, ki sedaj mirne duše spijo v mestu, med tem ko se v bližnji in daljni okolici goji taka čista romantika, kakršne ne najdeš niti v «Treh mušketirjih» ali v «Grofici beračici».

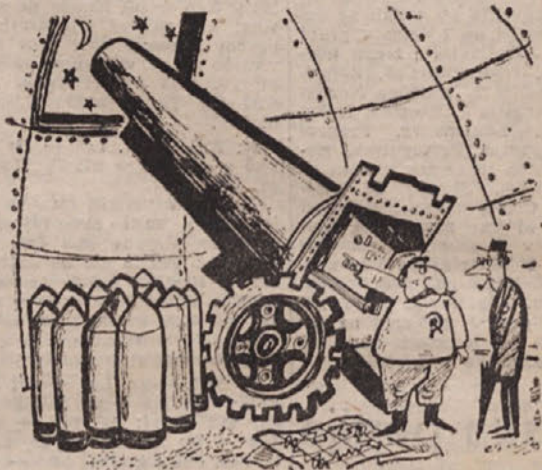
TRADICIJA

Dne 20. januarja so se vselili dijaki in profesorji v poslopje gimnazije «Dante Alighieri», ki je bilo pred nekaj meseci derekvirirano. Ravnatelj je zbral okrog sebe profesorje in dijake ter se v zelo ginjenem nagovoru zahvalil okupacijskim oblastem, da so po pištih petih letih (!) zasebne zapustila poslopje.

Hvalevredna je ta pohlevnost gospoda ravnatelja. Toda najbrž je takoj nato dal profesorjem navodila, naj nadaljujejo staro tradicijo tega zavoda, kjer so se — od nekdaj vzgajali najhujši petelin — manglašlavi.

Humor drugih

POLITICNA ASTRONOMIJA

Iščem nove satelite... Pa, saj to je navaden top z daljnogledom... Saj ravno zato!

(Marc'Aurelio)

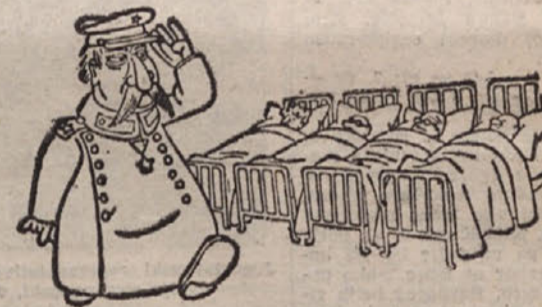
AMERIŠKA KUHINJA

Truman: Dokažimo tem Francozom, da je ameriška kuhinja nedosegljiva!

(My)

CUT ZA DISCIPLINO

Visoko cenim vaš čut za disciplino, ker ste oboleli vsi naenkrat.

(Calandrino)

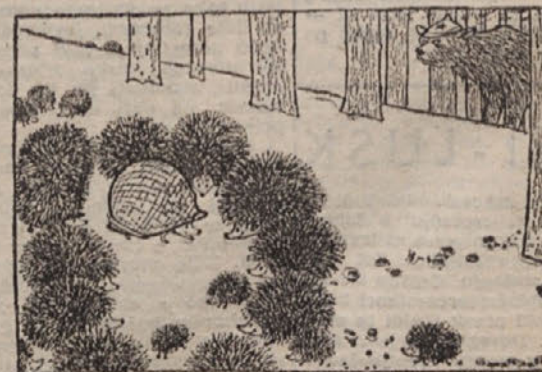
BOJEVITI GOLOBI

Brkač: Pogum, Picasso!

(Merio Giallo)

POMEN INSPEKCIJE

Eisenhower šteje bodice svojih zaveznikov.

(Weltwoche)

Po zgledu „velikih“

Tresla se je gora, rodila se je miš. Kljub bučni propagandi proti kongresu razrednih sindikatov in kljub grožnjam, da bodo kongres preprečili, se je moral kominformistični štab omejiti na dva že običajna cestna napis.

I. KOMINFORMIST: Jaz sem vedno trdil, da je naš Carlos veliki mož...
II. KOMINFORMIST: Oprosti, kaj pa je na tem velikega če mala po cesti...
I. KOMINFORMIST: Kaj, vsi veliki ljudje so začeli z malajem, tudi Hitler